

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

NAZİKER ONBAŞI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/18224

Karar Tarihi : 9/5/2018

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucular : 1. Naziker ONBAŞI

2. Özlem AÇIKGÖZ

3. Pınar ARSLAN

Vekili : Av. Murat Kemal GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maden kazası sonucu meydana gelen ölüm olayına ilişkin etkili ceza soruşturması yapılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

8. Başvurucuların 2015/5646 numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/18224 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/18224 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucuların erkek kardeşi M.Y. 7/1/2013 tarihinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı bir iktisadi devlet teşekkülü olan Türkiye Taşkömürü Kurumuna (TTK) bağlı Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesi (Müessese) bünyesinde faaliyet gösteren maden ocağında meydana gelen degaj (ani gaz ve kömür püskürmesi) ve metan gazı zehirlenmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

11. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca olaya ilişkin soruşturma başlatılmıştır. Başvurucular da verdikleri dilekçe ile olayda sorumlulukları bulunduğunu ileri sürdükleri kişiler hakkında şikâyetçi olmuşlardır. Başvurucuların şikâyetçi oldukları kişiler arasında yüklenici firma yöneticileri ve çalışanları, TTK yöneticileri, Müessese yöneticileri ve çalışanları, ihale kararı alınan tarihteki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, olay tarihindeki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yöneticileri bulunmaktadır.

12. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca kazanın meydana geliş şekli ile olayda sorumluluğu bulunan kişilerin tespiti için iki ayrı bilirkişi raporu alınmıştır.

A. 30/4/2013 Tarihli Bilirkişi Raporu

13. Bir iş güvenliği uzmanı, bir yüksek elektrik mühendisi ve üç maden mühendisi tarafından hazırlanan bilirkişi raporundaki tespitler özetle şöyledir:

i. Ani gaz, kömür ve kayaç püskürmesi (degaj) olayları madencilik tarihinde 1880'li yıllardan itibaren bilinen ve madencilik sektöründe karşılaşılan önemli problemlerden biri olup degaja sebebiyet veren arazi basıncının büyüklüğünün tespit edilebilmesi için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir.

ii. Otuz ikisi olayın meydana geldiği Kozlu'da olmak üzere Zonguldak Havzası'nda 2013 yılına kadar toplam altmış dört degaj olayı yaşanmış ve üç yüzün üzerinde kişi hayatını kaybetmiştir. 7/1/2013 tarihinde meydana gelen degaj olayı da Zonguldak Havzası'nda meydana gelenlerin en büyükleri arasındadır.

iii. Kazanın gerçekleştiği alanda ani degaj tehlikesinin olduğu bilinmekte ve bu alanda yapılan çalışmalarda alınması gereken önlemlerin ilgili mevzuat uyarınca yürütülmesi gerekmektedir. Degaj tehlikesinin mevcut olduğunun yüklenici firma ile imzalanan sözleşmede de belirtildiği anlaşılmaktadır.

iv. Degaja meyilli bir alan içinde yürütüldüğünün bilinmesi nedeniyle çalışmanın başından itibaren kontrol sondajları, pilot sondajlar ve rahatlatma sondajları yapılmıştır. Ancak yapılan sondajların yeterli olup olmadığı konusunda tereddütler bulunmaktadır. Tutulan raporlardan ve kurum tarafından yükleniciye yazılan tenkit yazılarından yeterli sayıda ve nitelikte sondaj yapılmadığı anlaşılmakta, sondajların föylerde belirtilen uzunluklarda yapılmadığı yönünde ifade veren tanık beyanları bulunmaktadır.

v. En son yapılan iki pilot sondajda da takımın sıkışmasına, göçükler meydana gelmiş olmasına ve bu durumun degaj olasılığının kuvvetli bir

göstergesi olmasına karşın degaj tehlikesi fark edilmemiştir. Olayın en önemli sebeplerinden birisini bu husus oluşturmaktadır. Degaj olasılığı algılanmadığı için degaja meyilli bir kesimde uygulanması gereken önlemlerin hiçbirine başvurulmamıştır. Degaj olasılığının fark edilmemiş olmasına sahada işi yürütmekte olan çalışanların, teknik ekibin ve TTK'nın bu işi denetlemekle görevlendirdiği Yapı Denetim Grubu çalışanlarının riski algılayacak, değerlendirecek ve çalışmaları ona göre yönlendirecek bilgi, birikim, eğitim ve tecrübelerinin olmaması yol açmıştır.

vi. Olayın meydana geldiği yerde metan sensörleri bulunmakta olup bu sensörler sesli ya da ışıklı uyarı yapmamakta, ölçüm sonuçlarını yalnızca izleme merkezine aktarmaktadır. Konuya ilişkin herhangi bir acil durum planına da rastlanmamıştır.

vii. Kazanın meydana geldiği sırada yapılmakta olan iş, kömür üretiminin ayrılmaz unsuru ve TTK'nın asli işidir. İşin verildiği yüklenici ise TTK'dan daha uzman olmayıp teknolojik olarak farklı bir donanıma da sahip değildir.

viii. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Kozlu Müessesesine, yüklenici firmanın iş güvenliği ve işçi sağlığına ilişkin mevzuat hükümlerine titizlikle uyulması konusunda uyarılması ve bu konuda daha sık denetlenmesi, gerektiğinde sözleşmenin feshi dâhil olmak üzere işlem yapılması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

ix. İşin ihale edilmesi sırasında bilgi, beceri, donanım, personel ve tecrübe gibi hususlar değerlendirilmemiştir. Yüklenici firmanın anılan işe yönelik bir tecrübesi bulunmamaktadır.

x. Olayın meydana geldiği işyerinde bazı hizmetler idareye, bazı hizmetler yükleniciye ait olup aynı altyapıyı kullanan iki farklı kurum ve iki farklı statüye sahip personel bulunmakta; ortak bir denetim mekanizması oluşturulmaması nedeniyle yer altında iki başlı bir sistem kurulmuş olmaktadır. Bu durum, riski artırmıştır.

xi. Yapılan işin denetiminde eksiklikler bulunmaktadır. Öncelikle yüklenicinin sözleşme kapsamında kendisinin faaliyet gösterdiği alanları her an ve her aşamada teknik olarak ve iş sağlığı güvenliği açısından denetleme zorunluluğu bulunmasına karşın yüklenici tarafından denetim için yeterli sayıda ve nitelikte denetleme elemanı bulundurulmamıştır. İş güvenliği uzmanı istihdam edilmemiş, teknik nezaretçi atama zorunluluğu olmasına rağmen bu yükümlülük yerine getirilmediği için kurum kendi elemanlarından birini teknik nezaretçi olarak atamıştır. TTK Kozlu Müessesesi ve Genel Müdürlüğe bağlı teknik elemanlar tarafından da kendi sorumlulukları gereği farklı zamanlarda denetimler yapılmış, bu denetimlerde iş sağlığı ve güvenliği açısından eksiklikler tespit edilmiş ancak bu denetimlerin sonucunda tutulan raporlar ve tenkit yazılarının herhangi bir caydırıcı etkisi olmamıştır. Müessesenin iş sağlığı ve güvenliği açısından acil ve yakın bir risk gördüğünde faaliyetleri durdurma yetkisi bulunmasına rağmen bu konuda herhangi bir yaptırımı olmamıştır. Denetimin üçüncü ayağı olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan denetimlerde sondajların eksikliğinden söz edilmektedir.

xii. Her bir damarın degaja yatkinlığı konusunda bir sınıflandırmanın yapılması gerekirken TTK tarafından yüklenici firmaya yalnızca alanın degaja yatkin bir bölge içinde kaldığı bilgisi verilmiş olup tüm damarların gaz içerikleri ve degaja yatkinlığı konusunda bir bilgi ve belge verilmemiştir. Bu nedenle de TTK'nın sorumluluğu bulunmaktadır.

xiii. Yüklenici firmanın bir kurtarma organizasyonu ve bu konuda yetişmiş elemanı bulunmadığı gibi anılan eksikliğin tamamlanmasına ilişkin olarak kurum tarafından da bir uyarıda bulunulmamıştır.

xiv. Bilirkişii raporunda kusur durumlarına ilişkin olarak ise TTK'nın kendi uzmanlık alanında olan bir işi teknolojik olarak yenilik getirmeyen bir yüklenici firmaya vermiş olması, madende yüklenici firma ve TTK arasında iki başlıklı meydana getiren hatalı bir sistem kurulmuş olması ve kömür damarlarının gaz içerikleri ile degaja yatkinlıklarına ilişkin TTK tarafından yüklenici firmaya yeterli bilgi verilmemiş olması nedenleriyle TTK Yönetim Kurulu Başkanı ve üyeleri ile genel müdürünün kusurlu olduğu belirtilmiştir. Hatalı şekilde kurulan sisteme onay veren Bakanlıklar ve diğer kurumlara da kusur izafe edilebileceği belirtilmiştir. Bunun dışında raporda, Kozlu Müessesesi yöneticilerinin, yüklenici firma yöneticileri ve çalışanları ile teknik denetçinin kusurları bulunduğu belirtilmektedir.

B. 5/12/2013 Tarihli Bilirkişii Raporu

14. Bir elektrik mühendisi, üç yüksek maden mühendisi ve bir hukukçu tarafından hazırlanan bilirkişii raporundaki tespitler özetle şöyledir:

i. Sekiz kişinin ölümü ve bir kişinin yaralanması ile sonuçlanan kaza 7/1/2013 tarihinde S. İnşaat ve Ticaret A.Ş.nin yüklenici olarak çalışmakta olduğu TTK Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesine ait kömür ocağının -630 katı doğu rekup galerinin sürülmesi sırasında ani degaj sonucu meydana gelmiştir.

ii. Alt işverene verilen iş, asıl işverenin uzmanlık alanına girip işin verildiği şirketin bu iş konusunda bir uzmanlığı bulunmamaktadır.

iii. İhaleye çıkıldığı anda hazırlık galerisinin sürüleceği kömür ocağında degaj tehlikesinin olduğu bilinmektedir. Ani degaj tehlikesinin giderilmesi için uygulanacak işlem, gazlı kömür damarlarına metan drenajı uygulanmasıdır. Bu işlem pahalı bir işlem olup yoğun emek ve büyük bir yatırımla gerçekleştirilebilir. Gerek Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesinde gerek TTK Genel Müdürlüğüne bağlı diğer müesseselerde metan drenajı uygulaması bulunmamaktadır. Bu nedenle ani degaj tehlikesini azaltmak ve riski kontrol edebilmek için ilerleme, sondajlarla birlikte gerçekleştirilmektedir. Bu sondajların sayısı ve uzunlukları Genel Emniyet Şartnamesi'nde, Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük'te belirlenmiştir. Ancak kazanın meydana geldiği kömür ocağında sondajlar bu kurallara uygun şekilde yapılmamıştır.

iv. Bilirkişii raporunda kusur durumlarına ilişkin olarak, işi ihaleye çıkaran ve sözleşmede imzası bulunan TTK Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu üyeleri ile TTK Kozlu İşletme Müessesesi yöneticilerinin kusur ve sorumluluklarının bulunduğu, yüklenici firma yöneticilerinin asli kusurlu

olduğu, teknik nezaretçi, vardiya mühendisleri, sondör ve barutçunun sorumluluklarının bulunduğu kanaatine varılmıştır.

v. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Bakanlıklar ve TTK Yönetim Kurulu üyeleri ile diğer kurumlara atfedilen kusurların meydana gelen degaj/püskürme olayına doğrudan etkisinin olup olmadığı şeklinde soru yöneltilmiştir. Raporda, sözleşmede imzası bulunan TTK Yönetim Kurulu üyelerinin kusurlarının bulunduğunun değerlendirildiği ancak bu kusur ile degaj/püskürme olayı arasında birebir illiyet bağı bulunmadığı belirtilmiştir.

C. Soruşturma İzni Süreci

15. Yürütölen soruşturma işlemleri kapsamında başvurucların da şikâyetçi oldukları TTK Genel Müdürü R.D., Yönetim Kurulu üyeleri B.İ., M.Y., M.A., M.Ş., Ç.O. hakkında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından soruşturma izni talebinde bulunulmuştur.

16. 10/2/2014 tarihli ön inceleme raporunda özetle söz konusu işin ihale ile yaptırılmasının kurumdaki istihdam politikası ile teknik ve ekonomik zorunluluk ve avantajlar dikkate alınarak ilgili makamların onay ve kararlarına dayanılarak gerçekleştirilmiş olduğu, söz konusu işin ihale ile yaptırılması kararı ile yaşanan degaj/püskürme olayı arasında bir illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesinin uygun olacağı belirtilmiştir.

17. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 25/2/2014 tarihinde soruşturma izni verilmemesine dair karar vermiştir. Anılan karar Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmiştir. Kararın başvuruclarla tebliğ edildiğine ilişkin olarak dosya kapsamında bilgi ve belge bulunmamaktadır.

18. Anılan karara karşı Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca, kusurlu şahısları ve kusur sebeplerini belirten bilirkişi raporları karşısında TTK Yönetim Kurulu Başkanı ve üyeleri hakkında soruşturma izni verilmesi gerekirken bu kişilerin kusurları ile degaj olayı arasında illiyet bağı bulunmadığı, dolayısıyla ilgililerin suç teşkil eden bir eylemlerinin bulunmadığı gerekçeleriyle soruşturma izni verilmemesi işleminin yasaya uygun olmadığı gerekçesiyle itiraz edilmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 1/7/2014 tarihli kararıyla itirazın reddine karar verilmiştir.

19. İtirazın reddi üzerine Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 19/9/2014 tarihinde TTK Genel Müdürü R.D., Yönetim Kurulu üyeleri B.İ., M.Y., M.A., M.Ş., Ç.O. hakkında inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

20. Başvuruclar, anılan kararın 22/10/2014 tarihinde kendilerine tebliğ edilmesinin ardından 20/11/2014 tarihinde soruşturma izni verilmemesi işlemine yapılan itirazın reddi kararı hakkında bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

D. Kovuşturmaya Yer olmadığına Dair Karar

21. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca 19/9/2014 tarihinde kusurlu görölmeyen diğer yirmi iki şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Anılan karara karşı yapılan itiraz, Zonguldak Sulh Ceza Hâkimliğinin 12/1/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

22. Anılan kararın 26/2/2015 tarihinde tebliğ edilmesinin ardından başvuruclar 30/3/2015 tarihinde, başvuru süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

E. Devam Eden Süreç

23. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca 19/9/2014 tarihinde anılan olaya ilişkin olarak on kişi hakkında taksirle ölüme ve yaralanmaya sebep olma suçundan cezalandırılmaları istemiyle iddianame düzenlenmiştir.

24. Anılan iddianamenin kabulü ile başlayan yargılama sürecinin derdest olduğu anlaşılmaktadır.

IV. İLGİLİ HUKUK

25. 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin ilgili maddelerinin ilgili bölümleri şöyledir:

"Madde 2 – ...

1. Kamu iktisadi teşebbüsü "Teşebbüs"; iktisadi devlet teşekkülü ile kamu iktisadi kuruluşunun ortak adıdır.

2. İktisadi devlet teşekkülü "Teşekkül"; sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu iktisadi teşebbüsüdür.

3. (Değişik: 24/11/1994 - 4046/34 md.) Kamu iktisadi kuruluşu "Kuruluş"; sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsüdür.

4. Müessese; sermayesinin tamamı bir iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olup, ona bağlı işletme veya işletmeler topluluğudur.

...

7. İşletme; müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir.

...

Madde 5 –

1. Teşebbüs organları, yönetim kurulu ve genel müdürlüktür.

2. Yönetim Kurulu, teşebbüsün en yüksek seviyede yetkili ve sorumlu karar organıdır.

3. Genel Müdürlük, teşebbüsün yetkili ve sorumlu yürütme organıdır.

Madde 6 –

1. Yönetim kurulu bir başkan ve beş üyeden oluşur.

2. Genel müdür yönetim kurulu başkanıdır ...

...

Madde 15–

Sermayesinin tamamı Devlete ait teşebbüsler, işletmelerini müessese halinde teşkilatlandırabilirler.

...

Madde 17 –

1. Müessesenin organları, yönetim komitesi ve müessese müdürlüğüdür.
2. Yönetim Komitesi, müessesenin en yüksek seviyede karar organıdır.
3. Müessese müdürlüğü, müessesenin yetkili ve sorumlu yürütme organıdır.

Madde 18 –

1. Yönetim komitesi bir başkan ve dört üyeden oluşur.
2. Yönetim komitesinin başkanı müessese müdürüdür.
3. Yönetim komitesinin üyeleri müessesenin üst seviyedeki yöneticileri arasından, teşebbüs genel müdürünün teklifi üzerine yönetim kurulunca atanır.
4. Müessese yönetim komitesi üyeliklerine atanacakların, teşebbüs yönetim kurulu üyelerinin nitelik ve şartlarına sahip olmaları gerekir.

...

Madde 20 –

1. Müessese müdürü, teşebbüs müdürünün teklifi üzerine yönetim kurulunca atanır.
2. Müessese müdürü olarak atanabilmek için, en az dört yıl kamu kurum ve kuruluşlarında olmak üzere toplam asgari sekiz yıl başarı ile çalışmış olmak ve genel müdürde aranan diğer niteliklere sahip bulunmak gerekir.

Madde 21 –

1. Müessese Müdürü; müesseseyi, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile yönetim kurulu ve yönetim komitesi kararları doğrultusunda yönetir.

26. 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin "Teşebbüs personelinin yükümlülük ve sorumlulukları" kenar başlıklı 11. maddesinin (d) bendi şöyledir:

"(d) Görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı teşebbüs genel müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkında takibat yapılabilmesi için ilgili Bakanın izni alınması şarttır."

27. 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un "Amaç" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemektir."

28. 4483 sayılı Kanun'un "Ön inceleme" kenar başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İzin vermeye yetkili merci, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlediğini bizzat veya yukarıdaki maddede yazılı şekilde öğrendiğinde bir ön inceleme başlatır."

29. 4483 sayılı Kanun'un "Ön inceleme yapanların yetkisi ve rapor" kenar başlıklı 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir.

Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur."

30. 4483 sayılı Kanun'un "İtiraz" kenar başlıklı 9. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikâyetçiye bildirir.

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet Başsavcılığı veya şikâyetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikâyetçi itiraz yoluna gidebilir. ...

.... verilen kararlar kesindir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 9/5/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucular, Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan 30/4/2013 ve 5/12/2013 tarihli bilirkişi raporlarında TTK Yönetim Kurulu Başkanı ve üyelerine açıkça kusur izafe ediliyor olmasına karşın anılan kişiler hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmesi ve bu karara karşı yapılan itirazın gerekçesiz bir şekilde reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun, adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

33. Başvurucular ayrıca, Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilen şüphelilerin de olayda sorumlulukları bulunduğunu belirterek bu kişiler hakkında dava açılmaması nedeniyle de yaşam hakkının usul boyutunun, adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

34. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarına atıfta bulunulmuş; olaya ilişkin derhâl soruşturma başlatılarak delillerin toplandığı, soruşturma izni verilmemesi işlemine yapılan itirazın reddine ilişkin kararın gerekçesiz olduğunun ileri sürülmesine karşın itiraz mercilerinin kararlarının, kararını inceledikleri merci ile aynı fikirde olduğuna ilişkin basit atıf içermesinin yeterli olduğu belirtilmiştir.

35. Başvurucular; Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında, Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesi kararlarının eksik ve hatalı alıntılanarak başvuruya ilişkin kabul edilemezlik kararı verilmesi gerektiği şeklinde görüş yansıtıldığını, alt derece mahkemesiyle aynı görüşte olduğu hâlde temyiz ve itiraz merciinin bu karara atıf yapmasının yeterli görüldüğünü ancak Bölge İdare Mahkemesinin başvuruya konu kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmiş olması nedeniyle gerekçe içermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

B. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

37. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların iddiaları, yakınlarının ölümüyle ilgili olarak etkili ceza soruşturması yürütülmemesine ilişkindir. Bu nedenle söz konusu iddiaların tamamı, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında devlete ait etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Kovuşturmaya Yer olmadığına Dair Karar Yönünden

39. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

40. Bir ceza soruşturması veya ceza yargılaması sürecinde kovuşturmaya yer olmadığı, beraat, mahkûmiyet veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla farklı zamanlarda neticelenmiş aşamalar bulunması durumunda anılan aşamaların tek bir olay bazında farklı kişilerin sorumluluklarına yönelik olduğu gözetildiğinde soruşturmaların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekebilecektir (*Süleyman Deveci*, B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 69).

41. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesi ile devletin temel amaç ve görevlerini belirten 5. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, meydana gelen ölüm olaylarının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekmektedir. Ancak yürütülen

bu soruşturma, belirli bir kişinin sorumlu olup olmadığıyla sınırlı olmamalı; olayın tüm yönlerini ortaya koyacak kapsamda ve nitelikte olmalıdır. Nitekim soruşturmanın etkili olup olmadığına ilişkin değerlendirme -somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak- belirli bir kişi hakkında verilen kararlar sınırlı olarak değil yürütülen soruşturma bir bütün olarak incelendikten sonra yapılabilecektir (*Gülcan Keleş ve diğerleri*, B. No: 2014/797, 22/03/2017, § 30).

42. Somut olaya bu çerçevede bakıldığında başvuru her ne kadar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmada bazı kişiler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ileri sürerek bireysel başvurularda bulunmuşlarsa da olaya ilişkin olarak bazı şüpheliler hakkında iddianame düzenlendiği, iddianamenin kabulüyle başlayan yargılama sürecinin devam ettiği, bu davada yapılan araştırma sonucunda olayda sorumlulukları bulunan kişiler tespit edilerek haklarında kamu davasının açılmasının sağlanmasının her zaman mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilen kişilerin de sorumluluklarının tespit edilmesi hâlinde kamu davası açılması önünde bir engel bulunmadığı anlaşılmaktadır.

43. Dolayısıyla başvuru konusu olayda, kanunda öngörülen yargısal başvuru yollarının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olduğundan söz edilemez.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Soruşturma İzni Verilmemesi İşlemi Yönünden

45. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurular, müteveffanın kardeşleridir. Bu nedenle somut olayda başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

46. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 25/2/2014 tarihli soruşturma izni verilmemesi kararının başvuru tebliğ edildiğine ilişkin olarak dosya kapsamında bilgi ve belge bulunmamaktadır. Bakanlık tarafından da anılan kararın başvuru tebliğ edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge sunulmamıştır. Bu durumda başvuruların anılan karardan Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığının 19/9/2014 tarihli inceleme yapılmasına yer olmadığına dair kararının tebliğ edildiği 22/10/2014 tarihinde haberdar olduklarının kabulü gerekmektedir. Başvurular, anılan tarihten sonra otuz günlük başvuru süresi içinde başvuruda bulunmuşlardır. Bu durumda somut olayda süre aşımı bulunmamaktadır.

47. Öte yandan başvuru, yaşam hakkının kasten ihlal edildiğini ileri sürmemiş olup somut olayda başvuruların yakınlarının ölümüne kasten sebebiyet verildiği izlenimi edinilmesini gerektirecek bir unsur da saptanmamıştır.

48. Aşağıda genel ilkeler kısmında açıklandığı üzere kasıtlı olmayan eylemler nedeniyle meydana gelen ölüm ve yaralanmalara ilişkin her olayda etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün yerine getirilmesi için mutlaka etkili bir ceza yargılaması yürütülmesi gerekmektedir. Ancak eylem kasıtlı olmasa dahi ölüm olayı kamu makamlarının muhakeme hatası, dikkatsizliği aşan bir kusuru sonucu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen

yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almaması sonucu meydana gelmiş ise mutlaka etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekecektir.

49. Bu durumda kabul edilebilirlik açısından çözümlenmesi gereken bir husus da -somut olayda- yaşam hakkı kapsamında devletin "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülüğünün mutlaka etkili bir ceza soruşturması yürütülmesini gerektirip gerektirmediğidir.

50. Kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin olarak soruşturma yükümlülüğü her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmemektedir. Bu tür durumlarda mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (bkz. § 57). Ancak kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası, dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda -ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi- kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (bkz. § 58).

51. Bu noktada öncelikle kömür madeni işletme işinin bu işte çalışanlar başta olmak üzere kişilerin yaşamı ile vücut bütünlüğü bakımından birtakım riskler içermesi sebebiyle tehlikeli bir faaliyet olduğu belirtilmelidir. Bu durumda devletin yaşamı koruma yükümlülüğü kapsamında, anılan hizmetin yerine getirilmesinde kişilerin yaşamı ile vücut bütünlüğünün korunması, ölüm ve yaralanma olaylarının önüne geçilmesi için gerekli tedbirleri alması bir zorunluluktur.

52. Dosya bir bütün olarak incelendiğinde önceki yıllarda meydana gelen benzer olaylarda birçok kişinin yaşamını yitirdiği ve kazanın gerçekleştiği alanda ani degaj tehlikesinin olduğunun bilindiği, bilirkişi raporlarına göre, var olan bu riske karşı önlem alınmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

53. Öngörülebilir bir riskin bulunduğu ve bu riskin bertaraf edilmesi için alınması gereken birtakım önlemler olduğu anılan durumda, etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü bakımından somut başvuruda mutlaka etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekliliği bulunmadığı söylenemez.

54. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

55. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir. Yürütülecek bu soruşturmanın temel amacı yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını, kamu görevlilerinin müdahalesiyle veya onların sorumlulukları altında meydana gelen ya da diğer bireylerin fiilleriyle gerçekleşen ölümler nedeniyle ilgililerin hesap vermelerini sağlamaktır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

56. Yaşam hakkına ilişkin usule yönelik bu yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir. Kasten veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminat hükmedilmesi; ihlali gidermek, dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 55).

57. Kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin soruşturma yükümlülüğü açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu kapsamda yaşam hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59).

58. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası, dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu veya olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda -ilgili diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi- kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 60).

59. Diğer taraftan ceza soruşturmasının amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermesini sağlamak olmakla birlikte bu yükümlülük kesin olarak bir sonuç elde etmeyi değil uygun araçların kullanılmasını gerektirir. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

60. Kamu görevlilerinin görevlerini devlet adına ifa etmeleri ve görevlerinin ifası ile ortaya çıkan birtakım durumlarla bağlantılı olarak sık sık şikâyet edilme ve soruşturma tehdidi altında olma riski ile karşı karşıya olmaları nedeniyle haklarında adli soruşturma yürütülmesinin belirli bir makamın iznine bağlanması hukuk devletinde makul görülebilir (*Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş*, B. No: 2013/7907, 21/4/2016, § 106).

61. Nitekim Anayasa'nın 129. maddesinin altıncı fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının -kanunla belirlenen istisnalar dışında- kanunun gösterdiği idari mercinin iznine bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır (*Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş*, § 107).

62. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi çerçevesinde Anayasa kurallarının bir arada ve hukukun genel ilkeleri gözönünde tutularak uygulanması zorunlu olduğundan etkili soruşturma yükümlülüğünü ve kamu görevlilerinin soruşturulmasının izin şartına bağlı olmasını düzenleyen kurallar bütünüün birbiriyle uyumlu bir şekilde yorumlanması gereklidir (*Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş*, § 108).

b. İnkelerin Olaya Uygulanması

63. Somut olayda başvurucuların erkek kardeşi M.Y., Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı bir iktisadi devlet teşekkülü olan TTK'ya bağlı Kozlu

Taşkömürü İşletme Müessesesi bünyesinde faaliyet gösteren maden ocağında meydana gelen degaj ve metan gazı zehirlenmesi sonucu hayatım kaybetmiştir.

64. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, meydana gelen ölüm olayının tüm yönleriyle ortaya konulmasını ve sorumluluğun belirlenmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir.

65. Başvuruya konu olaya ilişkin olarak Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılmıştır. Yürütülen soruşturma işlemleri kapsamında iki bilirkişi heyeti raporu alınmıştır. Anılan bilirkişi raporlarında, kazanın meydana geliş nedenleri ve olayda sorumlulukları bulunanların kimler olduğu hususları incelenmiştir. Buna göre soruşturma dosyası kapsamında kurumun uzmanlık alanında olan bir işin bu konuda uzmanlığı ya da tecrübesi olmayan bir alt işverene verilmesi, denetimi zorlaştıran ve riski artıran hatalı bir sistem kurulması nedenleriyle TTK Yönetim Kurulu Başkanı ve üyelerinin, olayda sorumlulukları bulunduğuna ilişkin birtakım veriler bulunmaktadır.

66. Bu veriler kapsamında Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca anılan kişiler hakkında soruşturma izni istenmiştir.

67. Bunun üzerine yaptırılan ön incelemede, soruşturma izni istenen kişilere atfedilen kusur ile kaza arasında doğrudan illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesinin uygun olduğu yönünde görüş bildirilmiştir.

68. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir. Soruşturma izni verilmemesi nedeniyle anılan kişiler yönünden adli sürecin sona ermesi söz konusudur.

69. Bu durumda 4483 sayılı Kanun kapsamında soruşturma izni alınması prosedürünün soruşturmanın etkililiği üzerine sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

70. Soruşturma izni prosedürü, kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı ileri sürülen iddia ve şikâyetler nedeniyle gereksiz ithamlarla karşılaşmaları ve bu şekilde kamu görevlerinin aksamaması için kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri iddia olunan suçlar bakımından ceza soruşturmasına geçilmeden önce bir ön inceleme yapılması ve ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kılacak bir durum bulunup bulunmadığına ilişkin bir ön değerlendirme yapılması amacını taşımaktadır. Bu kapsamda soruşturma izni prosedürü, anılan amacın ötesinde ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin olarak yürütülmesine engel olacak şekilde ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimini oluşturacak şekilde uygulanmamalıdır.

71. Tehlikeli bir faaliyet kapsamında, kişilerin yaşamı ile vücut bütünlüğü üzerinde ortaya çıkan risklerin en aza indirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması konusunda sorumluluğu bulunan kişilerin tespit edilebilmesi ve tespit edilen sorumluluklar karşısında devletin göstereceği yargısal tepki, benzer olayların yaşanmaması bakımından da önem taşımaktadır.

72. Somut olayda soruşturma izni verilmemesi kararının bilirkişi raporunda belirtilen "kusur ile degaj/püskürme olayı arasında bire bir illiyet bağı bulunmadığı" yönündeki tespite dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

73. Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Bakanlıklar ve TTK Yönetim Kurulu üyeleri ile diğer kurumlara atfedilen kusurların meydana gelen degaj/püskürme olayına doğrudan etkisinin olup olmadığı şeklinde soru yöneltmiştir. Raporunda, sözleşmede imzası bulunan Yönetim Kurulu üyelerinin kusurlarının bulunduğu değerlendirildiği ancak bu kusur ile degaj/püskürme olayı arasında bire bir illiyet bağı bulunmadığı belirtilmiştir. Gerek Cumhuriyet Başsavcılığının sorusunun gerek bilirkişi raporunda yapılan tespitin kusur ile kaza arasında doğrudan sebep-sonuç ilişkisi bulunup bulunmadığına yönelik teknik bir meseleye ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Ceza hukuku anlamında eylem ile sonuç arasında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığının belirlenmesi ise ancak yargısal merciler tarafından yapılabilecektir.

74. Yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu etkili soruşturma yükümlülüğü, sorumluların belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek bir ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmektedir. Kamu makamlarının bilirkişi raporları ile tespit edilen kusurlu davranışlarının bulunduğu somut olayda, tespit edilen kusur ile gerçekleşen netice arasında ceza hukuku anlamında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığının ilgili idare kurullarınca karara bağlanarak adli sürecin sona erdirilmesi etkili soruşturma ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

75. Öte yandan soruşturma izni verilmemesi işlemlerine karşı yapılan itirazları değerlendiren idare mahkemelerince yapılacak olan inceleme ve değerlendirmelerin de soruşturma izni prosedürünün ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesine engel olacak şekilde uygulanmasına ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimi oluşmasına izin vermeyecek şekilde yapılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

76. Somut olayda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca soruşturma izni verilmemesi işlemine karşı yapılan itirazın Bölge İdare Mahkemesince "*ön inceleme raporu ve eki belgelerin hazırlık soruşturması yapılmasını gerektirecek nitelik ve yeterlilikte olmadığı*" gerekçesiyle reddedildiği, Ankara Bölge İdare Mahkemesince yapılan incelemenin, soruşturma izni prosedürünün ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesine engel olacak ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimini oluşturacak şekilde uygulanmaması gerekliliği yönünden bir değerlendirme içermediği anlaşılmaktadır.

77. Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde hakkında soruşturma izni istenen kamu görevlilerinin kusurları bulunduğu tespit edilmiş olmasına karşın ancak adli merciler tarafından yapılması gereken bir değerlendirme sonucunda kusur ile sonuç arasında illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesinin ve bu şekilde adli sürecin sona ermesinin meydana gelen ölüm olayına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi önünde engel teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

78. Olayda etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerektiğine yönelik tespit, anılan kişiler hakkında yürütülecek adli sürecin mutlaka bir dava açılması ya da açılan davanın belli bir hükümlerle sonuçlanması gerektiği anlamına gelmeyip sorumluların tespit edilmesi ve hesap vermelerini sağlayacak uygun araçların etkili şekilde kullanılması gerekliliğine işaret etmektedir.

79. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

80. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarının ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

81. Başvurucular, ihlalin tespiti ve her biri için 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

82. Başvuruda, yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

83. Yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

84. Yeniden yargılama yapılması için dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesinin tespit edilen ihlal için yeterli giderim sağlaması nedeniyle başvurucuların manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

85. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar yönünden başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Soruşturma izni verilmemesi işlemi yönünden yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesine (E.2014/331, K.2014/346) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
9/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Osman Alifcyaz PAKSÜT

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ